

Определение основного апеллятива является весьма важным, поскольку его значение обычно не очень понятно для простого народа и это вызывает появление так называемой «народной» этимологии. Практическая ценность заключается в том, чтобы сделать исследуемые названия более популярными и вследствие этого как-то предотвратить их исчезновение из восточнославянских антропонимикон.

Ключевые слова: русский язык, украинский язык, белорусский язык, имя собственное, латинский язык, растение.

УДК 811.111'373.38

ПОЛЯНИЧКО Олеся Дмитрівна

кандидат філологічних наук, викладач кафедри західних і східних мов та методики їх навчання «ПНПУ імені К. Д. Ушинського», вул. Старопортофранківська, 34, Одеса, 65020, Україна; тел. +380677860843; e-mail: kella89@rambler.ru;

ORCID ID: 0000–0001–6262–241X;

DOI: <https://doi.org/10.18524/2410–3373.2019.22.195030>

ЕКЗОТИЧНІСТЬ КОСМОПОЕТОНІМІВ В АНГЛОМОВНІЙ НАУКОВО-ФАНТАСТИЧНІЙ ПРОЗІ

Анотація. У статті розглянуто ступені екзотичності англомовних космопоетонімів у художньому мовленні. Лише завдяки актуалізації екзотичності у власних назвах стає можливим створити позаземний, незвичний, чужий світ, особливо, коли йдеться про інші планети. **Метою** дослідження є аналіз екзотичності космопоетонімів англомовної науково-фантастичної прози. **Об'єктом** дослідження було обрано англомовні космопоетоніми, тобто власні назви на позначення природних космічних об'єктів, які було вжито в англомовній науково-фантастичній прозі, **предметом** — їхні екзотичні особливості. **Матеріалом** дослідження послуговували космопоетоніми низки англомовних науково-фантастичних романів і оповідань загальною кількістю 835 одиниць. Встановлено ступені екзотичності англомовних космопоетонімів: безаналогові екзотичні okazіональні власні назви, які не містять жодних підказок — фонетичних, структурних, семантичних; екзотичні okazіональні власні назви, які не містять підказок, але наслідують фонетичним нормам мови оригіналу; екзотичні okazіональні власні назви, які містять

закодовані підказки; екзотичні okazіональні власні назви з реконструйованою внутрішньою формою; екзотичні okazіональні власні назви, які семантизовано за моделями мови літературного твору; екзотичні okazіональні власні назви, які побудовано з узуальних компонентів; okazіональні власні назви, які побудовані з узуальних компонентів у прямому значенні, однак у незвичному поєднанні компонентів; okazіональні власні назви, які побудовані з узуальних компонентів в узуальному поєднанні, які є повністю прийнятними для носіїв певної мовної свідомості. Отже, серед літературно-художніх космонімів значну роль відіграють планетопоетоніми й астропоетоніми, значно меншу, але теж суттєву — галактикопоетоніми, оскільки вони є ближчими для людської ментальності. Це допомагає авторам досліджуваних творів певним чином примирити інтегральні ознаки фантастичної онімії та вирішити її основну антинімію між екзотичністю та антропоцентричною спрямованістю текстів.

Ключові слова: космопоетонім, планетопоетонім, астропоетонім, галактикопоетонім, наукова-фантастика, екзотичність, екзотичні okazіональні власні назви.

ВСТУП

Стаття присвячена аналізу ступенів екзотичності англословних космопоетонімів у художньому мовленні. Для вивчення космонімів важливим є питання їхніх угруповань. Ю. О. Карпенко пропонує декілька взаємопов'язаних способів їхнього розподілу. По-перше, він виокремлює дві групи: **народні** (наприклад, *Чумацький Шлях*) та **наукові** (наприклад, *астероїд 1948 BS*). Таке угруповання космонімів тісно пов'язане з іншим поділом — на **нові** та **давні**. Деякі групи об'єктів, наприклад, супутники планет (окрім *Місяця*) або деталі поверхні Марсу мають тільки нові назви, тому що у давнину люди навіть не здогадувались про їхнє існування (Карпенко, 1981, с.6). Крім того, Ю. О. Карпенко запропонував ще одне розрізнення назв космічних об'єктів — **реальних** природних тіл — та **проекції** космічних об'єктів на нічне небо Землі (Карпенко, 1981, с.7), тобто сузір'я.

Говорячи про семантичну структуру літературно-художніх космонімів Т. Ю. Ковалевська розглядає її як ієрархічно організовану систему мега-, макро- й мікрокомпонентів, де мегакомпонент характеризує денотат через ставлення до нього адресанта та у свою чергу розщеплюється на денотативний й конотативний макрокомпоненти, які розпадаються на семи. Стосовно денотативного макрокомпонента слід зауважити, що він обіймає архісему ОБ'ЄКТ ВСЕСВІТУ

та велику кількість диференційних ознак, таких як просторову відносність, спектральні особливості, розмір, координати, часовий орієнтир, символічно-культурне значення, а також сему «власна назва» (Kovalevska, 1994, с.8). Конотативний компонент семантичної структури космопоетонімів обіймає емотивно-оцінний, експресивний, функціонально-стилістичний компоненти (Kovalevska, 1994, с. 8–9).

Існує ціла низка вагомих досліджень із особливостей узуальних космонімів, зокрема в англійській мові, тому дана робота спрямована переважно на оказіональні й екзотичні космоніми.

У нашому дослідженні розглянуто ступені екзотичності англomовних космопоетонімів у художньому мовленні. **Метою** дослідження є аналіз екзотичності космопоетонімів англomовної науково-фантастичної прози. **Об'єктом** дослідження було обрано англomовні космопоетоніми, тобто власні назви на позначення природних космічних об'єктів, які було вжито в англomовній науково-фантастичній прозі, **предметом** — їхні екзотичні особливості. **Матеріалом** дослідження послуговували космопоетоніми низки англomовних науково-фантастичних романів і оповідань загальною кількістю 835 одиниць.

МЕТОДОЛОГІЯ

Під час дослідження було використано загальнонаукові та спеціальні лінгвістичні **методи**, а саме: для опису та класифікації аналізованого матеріалу було використано методи *систематизації, аналізу й синтезу, описовий (deskриптивний) метод* для опису досліджуваних онімічних феноменів у межах мікро- та мезоконтексту, для унаочнення й верифікації отриманих результатів було застосовано *кількісний метод*.

ЗДОБУТКИ

У досліджуваному нами матеріалі було виокремлено велику кількість космопоетонімів, що є цілком зрозумілим, беручи до уваги жанрову специфіку науково-фантастичної прози «*space travel*». Жанр наукової фантастики розуміється як такий, що базується на уявних майбутніх наукових чи технологічних здобутках, а також суттєвих соціальних чи довкільних (навколишнього середовища) змінах, в якому часто зображуються подорожі в просторі, часі та життя на інших планетах.

ОБГОВОРЕННЯ

Для цього дослідження було обрано тематичний напрям «космічні подорожі» через їхню високу насиченість космонімами, що є

об'єктом нашого дослідження. Проте, навіть твори цього напрямку характеризуються різним рівнем космопоетонімічної сатурації. Для ілюстрації різнобарв'я космопоетонімічного сектору поетонімосфери науково-фантастичного твору нами було обрано один з багатьох опрацьованих романів. Найбільш насичений космопоетонімічний сектор має роман Д. Адамса «*The Hitchhiker's Guide to the Galaxy*». Започаткований у 1978 році як комедійне радіо-шоу, пізніше цей роман було видано (1979 рік), а також було створено телевізійний серіал, комп'ютерну гру та кінофільм за цим романом, тобто «*The Hitchhiker's Guide to the Galaxy*» перетворився на мультимедійний феномен, а власне роман перекладено більш ніж на 30 мов світу. В цьому романі було виокремлено такі космопоетоніми:

1) планетопоетоніми — власні назви планет, вжиті в літературному творі (загальна кількість — 39), прикладами яких можуть послугувати такі оніми: *The Earth*, *Betelgeuse*, *Damogran*, *Vogsphere*, *Eroticon 6*, *Magrathea*, *Soulialis*, *Rahm*, *Atlantis*, *Maximegalon*, *Ograloon*, *Vortex*, *Sirius*, *Santraginus 5*, *Kakrafoon*, *Han Wavel*, *Krikkit*, *Effa*, *Striterax*, *Dalforsas*, *Prelumtarn*, *QQQ7 Active J Gamma*, *Census*, *Mars*, *Venus*, *Sesefras Magna*, *Brequinda*, *Golgrafrincham*, *Planet of Prelumtarn*, *Frastra*, *Pluto*, *Persephone*, *Neptune*, *The planet of Now What*, *Stavromula Beta 4*, *Lamuella*, *Grebulons*, *Planet Ten*. Як видно з фактичного матеріалу, узуальні назви планет (подані жирним шрифтом) вживаються одночасно з okazіональними й екзотичними космонімами. Ступінь екзотичності цих космопоетонімів відрізняється, поряд із надзвичайно малозрозумілою назвою *QQQ7 Active J Gamma* зустрічаємо онім *The planet of Now What*, який створено з узуальних компонентів, але його значення не стає від того зрозумілішим, тому автор надає до цього пояснення: «*The planet of Now What had been named after the opening words of the first settlers to arrive there after struggling across light years of space to reach the furthest unexplored outreaches of the Galaxy. The main town was called OhWell*» (Adams, 2001, 527), тобто перші переселенці на новій планеті свою хезитаційну ремарку «*Ну то й що ж тепер робити?*» перетворили у власну назву планети. З цим добре перегукується також ситуативна номінація астіоніма «*OhWell*», який можемо вільно передати «*Ой, Божечки*»;

2) астропоетоніми — власні назви зірок (загальна кількість — 13), що можемо проілюструвати такими прикладами: *Sol*, *Barnard's*

star, Alpha Proxima, Alpha Centauri, The Frogstar, The Frogstar World A, The Frogstar World B, The Frogstar World C, Ysllodins, The Pole Star, Zondostina, Xaxis, The Sun. Серед астропоетонімів знаходимо узуальні космоніми на кшталт *Alpha Centauri* чи *The Sun*, а також okazionalnі власні назви, які мають різний ступінь екзотичності. Найнезвичніші іменування зірок супроводжуються поясненнями, завдяки яким читач отримує певну інформацію про те, що це зірка, що навколо неї існує планетарна система з мешканцями, наприклад: *Ysllodins* — «*the star around which most of the Galaxy's major insurance underwriters live, or rather lived*» (Adams, 2001, 247); *Zondostina* — «*The star the size of a brilliant biscuit crumb he could see in the distance was Zondostina, or as it was known on the world from which the rather stilted, sing-song voice was being received, Pleiades Zeta*» (Adams, 2001, 386);

3) галактикопоетоніми — власні назви галактик у художньому мовленні (загальна кількість — 5), а також туманностей (2): *The Imperial Galaxy, Bostablon, Galactic Sector ZZ9 Plural Z Alpha, The Western Galaxy, Eezeereed; The Horsehead Nebula, The Axel Nebula*, з яких тільки один онім є узуальним;

4) констеллопоетоніми — власні назви сузір'їв (загальна кількість — 3): *Virgo, Capricorn, Ursa Minor*. Усі ці оніми є узуальними, широковідомими назвами;

5) сателітонім, який слід термінувати **сателітопоетонім** — літературно-художня власна назва супутника (загальна кількість — 1): *The Moon*.

Згідно з жанровою спрямованістю твору, який було обрано для унаочнення аналізованої класифікації, та, особливо, його тематикою, бачимо найдзвичайно високий ступінь насиченості космопоетонімічного сектору поетонімосфери. З одного боку, космопоетоніми номінують звичний світ людей, який за сюжетом твору було знищено. Сюди належать узуальні планетопоетоніми, астропоетоніми, констеллопоетоніми й сателітопоетоніми. Інший підсектор, значно обсяжніший, охоплює інші світи, причому космопоетоніми, які до нього входять, можна розподілити на два класи: створені людьми чи нелюдми, що відбивається у використанні в цих онімах узуальних компонентів. Співвідношення зазначених підгруп можна унаочнити в наступній таблиці:

Таблиця

Співвідношення космопоетонімів роману, створених різними расами

	Номінова- но мешкан- цями Землі	Номінова- но пересе- леннями	Номінова- но пред- ставниками інших світів	Загальна кількість
планетопоетоніми	7	5	27	39
астропоетоніми	4	6	3	13
галактикопоетоніми	—	2	5	7
констелопоетоніми	3	—	—	3
сателітопоетоніми	1	—	—	1
Всього	15	13	35	63

Стає зрозумілим, що значна доля космопоетонімічного сектору аналізованого твору є відбитком умовної номінотворчості представників інших світів, що становить 55,55 %, що контрастує з власне земною космонімією, яка складає 23,8 %. Отже, адресати краще розуміють важливу роль, яку відіграють космопоетоніми в тканині художнього твору, а авторові вдається створити автентичний фантастичний світ, не знижуючи ступеня перцепції читачами.

Антропонімічна спрямованість будь-якого художнього тексту вступає в протиріччя з його жанровими особливостями, про що говорить О. Ю. Андреєнко (Andreenko, 1992, с.10): «Жанроутворювальні ономастичні ознаки екзотизму й семантизації становлять антиномію, знаходяться у внутрішньому протиріччі». Вчена виокремлює три інтегральні ознаки власних назв творів науково-фантастичного жанру (Andreenko, 1992, с.16):

1) екзотичність, тобто використання «незвичної ономастичної упаковки», яка дозволяє оповідати про незвичне, що можна проілюструвати антропонімами (або, скоріше, міфоперсонімами) *Rrr*, *Nnn*, *Www* з твору Р. Бредбері «*The Martian Chronicles*». Лише завдяки актуалізації екзотичності у власних назвах стає можливим створити позаземний, незвичний, чужий світ, особливо, коли йдеться про інші планети, що добре ілюструють такі космопланетопоетоніми, як *Kakrafoon* чи *QQQ7 Active J Gamma* з роману Д. Адамса;

2) антропоцентризм, тобто спрямованість твору на розуміння читачем, тим більше, що автором твору також є людина. О. Ю. Андреєнко пише про те, що науково-фантастична онімія є вторинною не лише

щодо загальнонародної, але й до літературної онімії (Andreenko, 1992, с.22). Саме завдяки реалізації цього принципу функціонування науково-фантастичної поетонімосфери інтродукуються номінації на кшталт вищецитованого фрагменту: «*The planet of **NowWhat** had been named after the opening words of the first settlers to arrive there after struggling across light years of space to reach the furthest unexplored outreaches of the Galaxy. The main town was called **OhWell**. There weren't any other towns to speak of. Settlement on **NowWhat** had not been a success and the sort of people who actually wanted to live on **NowWhat** were not the sort of people you would want to spend time with. Trading was mentioned in the brochure. The main trade that was carried out was in the skins of the **NowWhattian** boghog but it wasn't a very successful one because no one in their right minds would want to buy a **NowWhattian** boghog skin*» (Adams, 2001, с. 257). У цитованому фрагменті яскраво висвітлюється поєднання екзотичних космопланетопоедоніма та космохоропоедоніма (тобто літературно-художнього астоніма, що позначає назву космічного міста), які повністю сприймаються реципієнтами за рахунок прозорості внутрішньої форми та експлікування мотивування номінації, яка базується на ситуативних мотивах;

3) семантизація, тобто декодування власної назви для її розуміння адресатом, бо «чим більш незвичного, незвичайного є власна назва для читача, тим меншу інформацію він отримує з цієї власної назви» (Andreenko, 1992, с.25). Це призводить до потенційного збою в комунікації, чого адресант уникає за допомогою додаткових пояснень. Наведемо приклад з роману Д. Адамса: «*The planet of **Krikkit** was to be enclosed for perpetuity in an envelope of Slo-Time, inside which life would continue almost infinitely slowly. All light would be deflected round the envelope so that it would remain invisible and impenetrable. Escape from the envelope would be utterly impossible unless it were locked from the outside*» (Adams, 2001, с. 254). У цьому випадку семантизація відбувається за допомогою прикладки *the planet of*, що забезпечує адекватність сприйняття адресатом тексту, одночасно частково нівелюючи екзотичність космопланетопоедоніма.

Таким чином, зрозумілим стає основна антиномія науково-фантастичної онімії: фантастична онімія має бути екзотичною, однак для донесення до читача необхідної інформації фантастична онімія має бути зрозумілою, і це завдання кожний письменник вирішує індиві-

дуально (Andreenko, 1992, с.27). Так, у творі Г. Гаррісона «*Deathworld*», який належить до жанру наукової фантастики, функціонують такі космопоетоніми на позначення планет: *Pyrrus*, *Cassylia*, *Earth*, *Darkhan*, *Setani*, *Stover's planet*, а також сателітопоетоніми двох природних супутників — *Samas* та *Bessos*. Зазначимо, що всі назви планет автор створив за допомогою власної уяви, за винятком Землі. Назва *Darkhan* збігається з хоронімом у Монголії, але чи цей збіг є випадковим, чи ні, встановити не видається можливим. Те саме (мається на увазі їхній okazіональний характер) стосується й назв супутників Пірра, які виникли завдяки творчій фантазії Г. Гаррісона.

Г. О. Олейникова (Oleinikova, 2009, с.3) пише про домінуючий принцип зсуву як основоположний спосіб очуднення, що використовується в науково-фантастичних текстах. Автор будує єдину когнітивну модель конструювання контрфактичної реальності за допомогою очуднення місця, часу та актантів, у ролі яких можуть функціонувати позатілесні персонажі, неантропоморфні актанти, гуманоїди та люди. В усіх цих випадках, а особливо під час очуднення персонажів, на перший план висуваються їхні номінації, зокрема й онімічні. Необхідно зазначити, що ступінь екзотичності власних назв може бути різним. Так, О. Ю. Андрєенко встановлює десять потенційних ступенів екзотичності онімів в ієрархічному порядку послаблення ефекту словотворчості автора (Andreenko, 1992, с.39), які вживаються в науково-фантастичних літературних творах, а саме:

1. Безаналогові екзотичні okazіональні власні назви, які не містять жодних підказок — фонетичних, структурних, додамо також, семантичних. Такі космопоетоніми значно ускладнюють розуміння тексту, виконуючи передусім функцію альєнізації. Проілюструвати використання такого типу власних назв у науково-фантастичних творах можемо за допомогою наступних прикладів: *QQQ7 Active J Gamma*, *Kakrafoon*, *Golgrafrincham*.

2. Екзотичні okazіональні власні назви, які також не містять жодних підказок, але які наслідують фонетичним нормам мови оригіналу. Ступінь альєнізації таких космопоетонімів є значно нижчою, тому що вони не сприймаються як щось зовсім неприйнятне. Як приклад, наведемо такі власні назви з роману Д. Адамса, які навіть складають ланку досить ейфонічних планетопоетонімів із флексіями жіночого роду: *Lamuella*, *Zondostina*, *Effa*, *Brequinda*.

3. Екзотичні okazіональні власні назви, які містять закодовані підказки. Зрозуміло, що декодування літературного тексту значною мірою залежить від тезауруса читача, його особистого досвіду в усіх сферах буття. Так, назва планетопоедоніма *Setani* навіть і в англійському варіанті містить підказку щодо головного супротивника Бога *Диявола*.

4. Екзотичні okazіональні власні назви з реконструйованою внутрішньою формою, яка містить прямі семантичні підказки на кшталт планетопоедоніма *Eroticon* з віднесенням до еротичної сфери, що впадає в очі адресатові. Додамо, що етимологізацію такого типу можна назвати поетичною чи художньою етимологією, що вибирає не тільки 'оживлення' автентичної генетичної структури наймення, але й різні асоціативні осмислення, звукові зближення.

5. Екзотичні okazіональні власні назви, які семантизовано за моделями мови літературного твору. Планетопоедонім гігантської газової планети з роману Д. Адамса *Sesefras Magna* побудовано за моделлю деяких узуальних космонімів на кшталт *Ursa Minor* чи *Ursa Major*.

6. Екзотичні okazіональні власні назви, які повністю побудовано з узуальних компонентів, що використовуються в ненормативній функції. Такі космопоедоніми знаходимо у стрункій онімічній системі іменувань планет в оповіданні Р. Шеклі «*Ghost V*». Всі планети у цьому творі поіменовані онімізованими апелятивами чи трансонімізованим астіонімом з числовим індексом, який широко використовується в реальній космонімії: *Ghost V*, *Dijon VI*, *Opal II*, причому експлікація, подана в лівому контексті, сприяє кращому розумінню відповідного оніма: *a combine of farmers from Dijon VI, a group of sun worshipers from Opal II*. У першому випадку топонім, а саме астіонім *Dijon* став донором для створення космопоедоніма, причому місто Діжон є широковідомим завдяки щорічній гастрономічній ярмарці та діжонській гірчиці, а саме місто розташоване в Бургундії поряд з фертильною долиною. В оповіданні Р. Шеклі саме фермери з фермерської планети пов'язані з аналізованим планетопоедонімом, що посилює перлокутивний ефект. У другому випадку релігійна група персонажів походить із планети з назвою *Opal II*, що також пов'язано з донорським апелятивом, бо це назва дорогоцінного каміння, яке вважалося талісманом у багатьох культурах, зокрема в давніх римляни це був талісман надії та кохання, який має ніжний вогонь карбункула,

блакитний пурпур аметиста, зелене море смарагду і все однаково неймовірно змішане світло. Власна назва головного космопланетопое-тоніма, який збігається з назвою твору *Ghost V*, має псевдо-офіційний варіант: «*Planet **RJC-5** or otherwise known as «Ghost V»*»; «*The Government catalogue number is **RJC-5**. But everyone else calls it 'Ghost V'*». Позасоняч-ні або екзопланети, які було відкрито після винайдення потужних те-лескопів, переважно номінуються за назвою зірки, навколо якої ця планета обертається, та індекса — строчної букви латинського алфа-віту, починаючи з b, залежно від поступовості відкриття екзопланет, наприклад, *Kepler 78b*. Таким чином, бачимо, що автор створив аль-тернативну власну назву планети, яка належить до групи з першим ступенем екзотичності на кшталт реальних іменувань планет, а осно-вна назва цього денотата *Ghost V* добре вписується в загальну космо-німічну систему поетонімосфери зазначеного твору.

7. Оказіональні власні назви, які побудовані з узуальних компо-нентів у їхньому прямому значенні, однак у незвичному поєднанні компонентів, як у наступних ілюстраціях: *the Imperial Galaxy*, *Planet Ten*, *the Frogstar World B*. Результат дійсно може бути непередбачува-ним, бо поміж іншим, може з'являтися комічний ефект, як це сталося в останньому випадку, коли позаземний світ поіменовано «Жаб'яча зірка».

8. Оказіональні власні назви, які побудовані з узуальних компо-нентів в узуальному поєднанні, які є повністю прийнятними для носіїв певної мовної свідомості. Однак такі оніми не існують у мові через фантастичність їхніх денотатів. Це можна продемонструвати за допомогою планетопоетонімів С. Майер з її роману «*The Host*»: *the Singing World*, *the Mists Planet*, *the planet of Flowers*, причому назва кожного з цих фантастичних світів є семантично обґрунтованою, наприклад: «***Flower Planet** is described by Wanderer as the «most beautiful and placid of planets. The furthest planet from earth, it takes over a century to reach. It is a place of tremendous color and light. The planet is very mellow, and the host's lives there are incredibly long. Here is an island and a mainland which are inhabited by sentient **Flowers** that the Souls have taken as hosts. The mainland had two great rivers. The hosts of Flower World are giant **Flowers** who used sunlight for food, like most plants here*» (Meyer, 2011, с.193), тобто екстер'єр мешканців цієї планети послугував мотивом для номінації всього світу.

9. Оказіональні власні назви, які складаються з узуальних компонентів та є повністю можливими, як, скажімо, галактикопоетоніми *the Western Galaxy* в романі Д. Адамса чи *the Great Galaxy* А. Азімова у «*The Stars, Like Dust*» (Asimov, 1950).

10. Останню групу складають узуальні космоніми в узуальному вживанні, які, тим не менш, у тканині художнього твору перетворюються на поетоніми як і всі без винятку пропріальні одиниці, які використовуються в художньому творі. Усі власні імена, що функціонують у художньому творі, є поетонімами, які являють собою специфічну форму власної назви, причому збіг експоненти поетоніма з реальною онімією не дає права на їхнє ототожнення, а збіг поетонімів із реальними онімами — на ототожнення денотата з художнім образом. Наприклад, у збірці А. Азімова «*I Robot*» власні назви двох планет Сонячної системи повторюються досить часто — *Mercury* 21 раз, *Jupiter* 7 разів. Причому перший із них використовується у своєму прямому значенні, як це відбувається в наступній цитаті: «*The great team of Powell and Donovan is sent out to Mercury to report on the advisability of reopening the Sunside Mining Station with modern techniques and robots and we ruin everything the first day*», а ось другий використано винятково у вигуках: *for the love of Jupiter, Oh, Jupiter, Mike!, Holy-howling- Jupiter!, Jumping Jupiter*, що дозволило авторові за допомогою узуального космоніма, найбільшої планети Сонячної системи, створити специфічну обценну лексику майбуття, яка перегукується з давньоримським пантеоном богів, головне місце серед яких посідав Юпітер.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи проведений етап дослідження, можемо висновувати, що серед літературно-художніх космонімів значну роль відіграють планетопоетоніми й астропоетоніми, значно меншу, але теж суттєву — галактикопоетоніми, оскільки вони є ближчими для людської ментальності, яка переважно базується, хоча б у космонімічному її секторі, на профанній картині світу. Це допомагає авторам досліджуваних творів певним чином примирити інтегральні ознаки фантастичної онімії та вирішити її основну антиномію між екзотичністю та антропоцентричною спрямованістю текстів. Результати проведеного дослідження відкривають нові **перспективи** вивчення онімічних складових художнього мовлення та їх репрезентації в

мовній картині світу, що є підґрунтям для розширення мовного й жанрового репертуару для всебічного аналізу літературно-художньої космонімії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрееенко Е. Ю. Коммуникативно-прагматический потенциал имени собственного в научно-фантастическом тексте : дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / Е. Ю. Андрееенко. — Одесса, 1992. — 214 с.
2. Карпенко Ю. А. Названия звездного неба/ Ю. А. Карпенко. — М.: Наука, 1981. — 184 с.
3. Ковалевська Т. Ю. Стилистичний потенціал космічних назв в українській поезії XIX–XX ст.: автореф. дис. ... канд. филол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Тетяна Юріївна Ковалевська. — Дніпропетровськ, 1994. — 20 с.
4. Олейнікова Г. О. Композиційно-мовленнєві засоби вираження інших світів в англомовному науково-фантастичному тексті: автореф. дис. ... канд. филол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» / Галина Олександрівна Олейнікова. — Одеса, 2009. — 23 с.
5. Adams D. The Hitchhiker's Guide to the Galaxy [Electronic resource] / D. Adams // Available from:
6. Asimov I. Pebble in the Sky [Electronic resource] / I. Asimov. — Available from: <http://www.angelfire.com/un/corossus/books/Asimov>.
7. Meyer S. The Host / S. Meyer. — St Ives : Sphere, 2011. — 652 p.

REFERENCES

- Andreenko, E. Yu. (1992). *Communicative-pragmatic potential of a proper name in a science fiction text, Degree Thesis, Odessa State University named after I. I. Mechnikov*.
- Karpenko, Y. A. (2010). *Titles starry sky, Moscow, The science, 184 p.*
- Kovalevska, T. Yu. (1994). *Stylistic potential of space names in Ukrainian poetry of the XIX-XX centuries, Abstract, Oles Honchar Dnepropetrovsk State University*.
- Oleinikova, G. O. (2009). *Compositional speech means of expression of other worlds in English-language sci-fi text, Abstract, Odessa National University named after I. I. Mechnikov*.
- Adams, D. (2001). *The Hitchhiker's Guide to the Galaxy, available at: [http://www.ebooktrove.com/top_ten/ Douglas Adams _The Hitchhiker Trilogy_5Books 1Short-Story.pdf](http://www.ebooktrove.com/top_ten/Douglas%20Adams_The%20Hitchhiker%20Trilogy_5Books%20Short%20Story.pdf)*
- Asimov, I. (1950). *Pebble in the Sky [Electronic resource]. Available from: <http://www.angelfire.com/un/corossus/books/Asimov>*.
- Meyer, S. (2011). *The Host. St Ives : Sphere, 652 p.*

ПОЛЯНИЧКО Олеся Дмитрієвна

кандидат филологических наук, преподаватель
кафедры западных и восточных языков ГУ «ЮНПУ им. К. Д. Ушинского»;
ул. Старопортофранковская, 34, г. Одесса, 65020, Украина;
тел. +380677860843; e-mail: kella89@rambler.ru;
ORCID ID: 0000–0001–6262–241X

ЭКЗОТИЧНОСТЬ КОСМОПОЭТОНИМОВ В АНГЛОЯЗЫЧНОЙ НАУЧНО-ФАНАСТИЧЕСКОЙ ПРОЗЕ

Аннотация. В статье рассмотрены степени экзотичности англоязычных космопоэтонимов в художественной речи. Только благодаря актуализации экзотичности в именах становится возможным создать внеземной, необычный, чужой мир, особенно когда речь идет о других планетах. **Целью** исследования является анализ экзотичности космопоэтонимов англоязычной научно-фантастической прозы. **Объектом** исследования было выбрано англоязычные космопоэтонимы, то есть имена для обозначения природных космических объектов, которые были приняты в англоязычной научно-фантастической прозе, **предметом** — их экзотические особенности. **Материалом** исследования послужили космопоэтонимы ряда англоязычных научно-фантастических романов и рассказов общим количеством 835 единиц. Установлено степени экзотичности англоязычных космопоэтонимов: экзотические окказиональные имена, которые не содержат никаких подсказок — фонетических, структурных, семантических; экзотические окказиональные имена, которые не содержат подсказок, но подражают фонетическим нормам языка оригинала; экзотические окказиональные имена, которые содержат закодированные подсказки экзотические окказиональные имена с реконструированной внутренней формой; экзотические окказиональные имена, которые семантизировано по моделям языка литературного произведения; экзотические окказиональные имена, которые построены на узуальных компонентах; окказиональные имена, которые построены с узуальных компонентов в прямом смысле, но в необычном сочетании компонентов; окказиональные имена, которые построены с узуальных компонентов в узуальном сочетании, которые полностью приемлемы для носителей определенного языкового сознания. Итак, среди литературно-художественных космонимов значительную роль играют планетопоэтонимы и астропоэтонимы, значительно меньшую, но тоже существенную — галактикопоэтонимы, поскольку они ближе для человеческой ментальности. Это помогает авторам исследуемых произведений определенным образом примирить интегральные признаки фантастической онимики и решить ее основную антиномию между экзотичностью и антропоцентрической направленностью текстов.

Ключевые слова: космопоэтоним, планетопэтоним, астропэтоним, галактикопэтоним, научная-фантастика, экзотичность, экзотические окказиональные имена.

Olesia Dm. POLYANICHKO

Candidate of Philological Sciences, Lecturer at the Department of Western and Eastern Languages and their Teaching Methodology; K. D. Ushynsky South Ukrainian National Pedagogical University, 34, Staroportofrankovskaya str., Odessa, 65020, Ukraine; тел. +380677860843; e-mail: kella89@rambler.ru; ORCID ID:0000–0001–6262–241X

THE EXOTICISM OF COSMOPOETONYMS IN ENGLISH SCIENCE FICTION PROSE

Abstract. *The degree of exoticism of English-speaking cosmopoetonyms in artistic speech is considered in the article. Only by updating exoticism it becomes possible to create an unusual, alien world, especially when it comes to other planets. **The purpose** of the study is to analyse the exoticism of cosmopoetonyms in English science fiction prose. English-speaking cosmopoetonyms as proper names of natural cosmic objects in English science fiction prose were chosen as **the object** of the investigation, **the subject** — their exotic features. Cosmopoetonyms of English science fiction novels and stories totalling 835 units served as **the material** of the study. Exotic levels of English-speaking cosmopoetonyms have been established: exotic occasional proper names that do not contain any clues — phonetic, structural, semantic; exotic occasional proper names that do not contain clues but follow the phonetic norms of the original language; exotic occasional proper names containing coded clues; exotic occasional proper names with a reconstructed inner form; exotic occasional proper names that are semantically modeled on literary works; exotic occasional proper names that are derived from the usual components; occasional proper names, which are derived from usual components in direct meaning, but in an unusual combination of components; occasional proper names, which are constructed from usual components in their usual combination, which are completely acceptable to speakers of a certain linguistic consciousness. Among literary and artistic cosmopoetonyms, planetpoetonyms and astropoetonyms play a significant role, much smaller, but also significant — galacticpoetonyms, since they are closer to the human mentality. This helps the authors of the studied works to reconcile in some way the integral features of fantastic onymy and to resolve its basic antinomy between exotic and anthropocentric orientation of texts.*

Key words: cosmopoetonym, planetpoetonym, astropoetonym, galacticpoetonym, science fiction, exoticism, exotic occasional proper names.